

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter har som mål att ge barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Barnkonventionen anger rättigheter för världens alla barn – varje människa under 18 år.

I alla länder ska beslut som rör barn fattas på så sätt att barnets bästa alltid beaktas.

Staterna har ansvar att skydda barn mot vanvård, utnyttjande och övergrepp, och ett land som har undertecknat konventionen har bundit sig folkrättsligt också förverkliga den.

Rättigheterna gäller för alla barn som befinner sig i ett land som ställt sig bakom konventionen.

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling 1989 och undertecknades av Sverige 1990. 2020 blev konventionen svenska lag.

I skrivande stund har 94 länder omfamnat konventionen som egen lag.

Artiklarna i barnkonventionen

Barnkonventionen består av 54 artiklar.

Artikel 2, 3, 6 och 12 är fyra grundprinciper, som de andra artiklarna utgår från:

Artikel 2: Beskriver alla barns lika värde och rättigheter och att ingen får diskrimineras.

Artikel 3: Beskriver att alla åtgärder som rör barn ska i första hand utgå från vad som bedöms vara barnets bästa. Begreppet "barnets bästa" är konventionens grund. Vad som är barnets bästa ska bedömas i varje enskilt fall: hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

Artikel 6: Beskriver varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det handlar både om barnets fysiska hälsa och om barnets andliga, moraliska, psykiska och sociala utveckling.

Artikel 12: Beskriver barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter men också att få dem beaktade i alla frågor som berör barnet. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Skyldighet att följa konventionen

Stat, regioner och kommuner ska säkerställa de rättigheter barnet har enligt konventionen. Även privata aktörer som utför tjänster åt staten som berör barn ska följa konventionen.

Ideella organisationer är inte juridiskt sett direkt bundna att följa barnkonventionen, men staten, kommuner eller regioner ställer krav på att konventionen beaktas för att ge bidrag till verksamheten eller tillgång till lokaler.

Barnkonventionen tar upp den viktiga roll föräldrarna spelar i sina barns liv.

Konventionen riktar sig inte till föräldrar direkt, men föräldrar blir skyldiga att följa konventionen genom lagar.

Barnkonventionen som lag

Barnkonventionens artiklar 1–42 är införda i svensk lag. Barnkonventionen har samma status som andra lagar i Sverige.

De normala juridiska tolkningsprinciperna om företräde gäller:

1. Grundlag och EU-rätt väger tyngre än vanlig lag,
2. Nyare lag anses gå före äldre lag och
3. Mer specialiserad lag går före mer allmänt hållen lag.

Men mänskliga rättigheter ska ges särskild vikt när man ska väga olika lagar mot varandra.

[Lag \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter](#)

Exempel på lagar

Exempel på lagar från skolan som har sin motsvarighet i artiklar i barnkonventionen: Enligt artikel 28 i barnkonventionen ska ett barn ha rätt till utbildning. Barnets rätt till utbildning finns i bestämmelser i Regeringsformen och skollagen.

Källor: 2 kapitlet 18 § första stycket regeringsformen och 7 kapitlet 2–3 §§ skollagen. Artikel 12 om varje barns rätt att få komma till tals motsvaras av bestämmelser i skollagen och i läroplanerna.

Källor: 4 kapitlet 9 § skollagen och till exempel läroplanen för förskolan och läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och anpassade grundskolan.

Lag under utveckling

Allt eftersom kommer prövningar i domstol kunna tydliggöra på vilket sätt barnkonventionen som nationell lag kan komplettera annan nationell lagstiftning och hur lagstiftningar i Sverige ska tolkas och förhåller sig till varandra.

Källor:

barnombudsmannen.se
skolverket.se

Kraftverket består av två delar – Kraftverket Workshop och Kraftverket Rättighetssajt – som har utvecklats i ett projekt genomfört av: